

Muistio

15.11.2024

VN/32357/2024
VN/32357/2024-TEM-1

Neuvotteleva virkamies Elina Johansson

EUROOPAN ENERGIAPERUSKIRJAA KÄSITTELEVÄ KONFERENSSI 3.12.2024, BRYSSEL; VALTUUSKUNNAN ASETTAMINEN

Asian tausta

Energiaperuskirjasta tehty sopimus ja sen uudistaminen

Energiaperuskirja on energia-alan investointisuoja-, kauppaa- ja kauttakulkusopimus, ja se sisältää myös riidanratkaisusäännöt. Sopimus on allekirjoitettu vuonna 1994, ja sopimus tuli voimaan vuonna 1998. Sen tavoitteena on luoda oikeudellinen perusta vastavuoroiseen täydentävyyteen ja molemminpuoliseen etuun perustuvalla energia-alan pitkäaikaiselle yhteistyölle peruskirjan tavoitteiden ja periaatteiden mukaisesti. Suomi on hyväksynyt sopimuksen (SopS 35 ja 36/1998), kuten muutkin Euroopan unionin jäsenvaltiot. Energiaperuskirja on sekasopimus, joka sisältää sekä EU:n yksinomaiseen toimivaltaan että EU:n ja sen jäsenvaltioiden kesken jaettuun toimivaltaan lukeutuvia elementtejä.

Sopimuksen sisältöä ei ole juuri muutettu 1990-luvun jälkeen. Energiaperuskirjan sihteeristö ehdotti neuvottelujen aloittamista sopimuksen uudistamiseksi, ja energiaperuskirjan päättävä elin ministerikonferenssi hyväksyi listan neuvotteluissa käsiteltävistä teemoista marraskuussa 2018.

E-kirjeen E 23/2019 vp mukaisesti Suomi on pitänyt Euroopan energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen uudistamista kannatettavana. Komission valtuuttaminen neuvottelemaan myös jäsenvaltioiden puolesta katsottiin perustelluksi sopimuksen kuuluessa jaettuun toimivaltaan. Neuvotteluvalluutuksen liitteenä olevien neuvotteluohjeiden katsottiin niin ikään olleen perusteltuja.

Uudistamisneuvottelujen lopputulos hyväksyttiin periaatteellisesti 24.6.2022 Brysselissä järjestetyssä *ad hoc* –ministerikonferenssissa.

Sopimusuudistuksen sisältö on selostettu U-kirjelmässä U 118/2022 vp.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Komissio julkaisi 5.10.2022 ehdotuksensa neuvoston päätöksiksi uudistetun sopimuksen hyväksymiseksi EU:n ja Euratomin puolesta (COM (2022) 521 final ja COM (2022) 522 final). EU:n ja Euratomin puolesta otettavista kannoista ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen 18.11.2022 Coreper-valmistelussa neljän jäsenvaltion pidättäytyttyä äänestämästä. Kyseiset jäsenvaltiot olivat ilmoittaneet irtisanovansa sopimuksen viitaten ilmastosyihin. Komissio ei näin ollen saanut jäsenvaltioilta mandaattia hyväksyä uudistettua sopimusta. EU:n ja Euratomin kannan puuttuessa sopimusuudistusta ei ole pystytty hyväksymään Euroopan energiaperuskirjaa käsittelevässä konferenssissa, sillä konferenssin kokous ei ole ollut päätösvaltainen ilman EU:n ja Euratomin osallistumista äänestykseen.

EU:ssa saavutettiin kesällä 2024 kompromissi, jonka myötä yhä sopimuksen osapuolina olevien ja Euroopan energiaperuskirjaa käsittelevän konferenssin kokoukseen osallistuvien jäsenvaltioiden tulee äänivaltaansa käyttäessään olla estämättä sopimusuudistuksen hyväksyminen kansainvälisellä tasolla. EU ja Euratom ovat irtisaneet sopimuksen, samoin yhdeksän EU:n jäsenvaltiota.

Suomi on pitänyt Euroopan energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen uudistamista kannatettavana (E 23/2019 vp). Suomi katsoi, että uudistettu sopimus voitiin hyväksyä 22.11.2022 järjestetyssä Euroopan energiaperuskirjaa käsittelevässä konferenssissa, jos tämä vastaa EU:n yhteistä linjaa (U 118/2022 vp, E 136/2022 vp). Suomi on pitänyt EU:n yhteisen kannan puuttumisen aiheuttaman tilanteen nopeaa ratkaisemista tärkeänä, ettei EU:n sisäisen yhteisymmärryksen puute estä sopimusuudistuksen läpiviemistä (U 47/2023 vp, UJ 8/2024 vp).

Uudistetun sopimustekstin hyväksyminen

Energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen uudistus tulee osapuolten hyväksyttäväksi (*adoption*) Euroopan energiaperuskirjaa käsittelevässä konferenssissa 3.12.2024. Energiaperuskirjaa käsittelevä konferenssi on Energiaperuskirjan hallinto- ja päätöksentekuelin.

Sopimusuudistuksen hyväksyminen edellyttää kokouksessa äänestävien sopimuksen osapuolten yksimielisyyden, ja että nämä osapuolet muodostavat yksinkertaisen enemmistön sopimuksen osapuolista.

Suomen katsotaan eduskuntakirjelmissä U 118/2022 vp, U 47/2023 vp ja UJ 8/2024 vp mukaisten kantojen nojalla voivan tukea äänestyksessä sopimusuudistusten hyväksymistä, jos se on tarpeen edellä mainitun äänirajan ja sopimusuudistuksen hyväksymisen saavuttamiseksi. Äänestys ei määritä Suomen kansallista ratkaisua sen sitoutumisesta sopimukseen.

Sopimusuudistukseen sitoutuminen edellyttää kansallisten sitoutumismenettelyjen loppuunsaattamista.

Muut aiheet

Kokouksen asialistalla on lisäksi päättämisen Energiaperuskirjan sihteeristön nimeämisestä Energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen tallettajaksi nykyisen tallettajan Portugalin irtisanottua sopimuksen. Lisäksi päätettäisiin tallettajan muutoksesta johtuvista muutoksista sopimuksen 49 artiklaan ja siihen liittyvästä sopimuksen osapuolten yhteisestä tulkinnasta.

Komissio on 11.11.2024 tehnyt esityksen neuvoston päätökseksi (COM(2024) 536 final), jonka mukaan yhä Energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen osapuolina olevien EU:n jäsenvaltioiden tulisi konferenssissa olla estämättä sopimuksen tallettajaa koskevien esitysten hyväksyntää.

Asian valmistelu

Valtuuskunnan asettamista on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä ja ulkoministeriössä.

Valtuuskunnan kokoonpano

Valtuuskunnan puheenjohtajana olisi johtava erityisasiantuntija Kimmo Sinivuori ulkoministeriöstä. Valtuuskunnan varapuheenjohtajana olisi erityisasiantuntija Katariina Särkänne työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Työ- ja elinkeinoministeriö oikeutetaan määräämään valtuuskunnalle tarvittavat asiantuntijat.

Toimivalta

Valtuuskunnan asettaminen kuuluu valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003, VNOS) 3 §:n 7 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunnolle Euroopan energiaperuskirjaa käsittelevän konferenssin kokouksessa käsiteltävien ja ratkaistavien asioiden koskiessa työ- ja elinkeinoministeriötä ja ulkoministeriötä.

Esitys

Esitetään, että valtioneuvosto asettaa valtuuskunnan Brysselissä 3.12.2024 järjestettävään Euroopan energiaperuskirjaa käsittelevän konferenssin kokoukseen ja oikeuttaa työ- ja elinkeinoministeriön määräämään valtuuskunnalle tarvittavat asiantuntijat.